

OMAT EPILEPSIAKOHTAUKSENI

Nimi _____

Osoite _____

Mitä tapahtuu kun saan epilepsiakohtauksen?

Minkälaista apua tarvitsen, jos saan kohtauksen?

Kenelle ilmoitetaan, jos saan kohtauksen?

puh. _____

Hoitava lääkäri:

puh. _____

Epilepsialääkityseni:

Mahdollinen lääkeyliherkkyys:

Noin 56 000 suomalaista sairastaa epilepsiaa, lapsia heistä on noin 5000. Jatkuvaa epilepsialääkitystä tarvitsee 36 000 henkilöä ja vaikeahoitoista epilepsiaa sairastaa 9000 henkilöä (n. 20–25% kaikista epilepsiaa sairastavista).

Epilepsiaan voi sairastua missä iässä tahansa, yleisimmin kuitenkin varhaislapsuudessa tai ikääntyneenä. Vuosittain epilepsialääkitys aloitetaan noin 3000 henkilölle, joista 800 on alle 15-vuotiaita.

Epilepsia on pitkäaikaissairaus, jonka hoito jatkuu usein läpi elämän.

Malmin kauppatie 26, 00700 Helsinki
Puh. (09) 350 8230, fax (09) 3508 2322
e-mail: epilepsialiitto@epilepsia.fi
www.epilepsia.fi

EPILEPSIA- KOHTAUKSEN ENSIAPU

**JOKAINEN
VOI AUTTAA
EPILEPSIAKOHTAUKSEN
SAANUTTA**

epilepsialiitto

EPILEPSIAKOHTAUKSEN ENSIAPU

Epilepsia-kohtaus on oire, joka haittaa ihmisen tavanomaista toimintakykyä. Epileptinen kohtaus on aivojen sähköisen toiminnan ohimenevä häiriö. Poikkeavan sähköpurkauksen sijainnista ja leviämislalueesta aivoissa riippuu, minkälaisia oireita kohtauksen aikana ilmaantuu. Tavallisimpia ja välitöntä hoitoa vaativia oireita ovat tajuttomuuskouristus- ja tajunnanhämmärtymiskohtaukset. Yleensä kohtaus kestää muutaman minuutin ja menee itsestään ohi. Jos kohtaus pitkittyy tai kohtaukset toistuvat niin tiheästi, että kohtauksen saanut henkilö ei välillä toivu, on henkilö hengenvaarassa ja hänet on toimitettava välittömästi sairaalahoitoon.

TAJUTTOMUUSKOURISTUSKOHTAUS

Kohtauksen saanut menettää tajuntansa, kaatuu ja vartalo jäykistyy. Kieli tai poski voi jäädä hampaiden väliin, jolloin suusta vuotaa verta. Jäykistymistä seuraavat nykivät kouristukset. Hengitys salpautuu muutamaksi sekunniksi ja suusta voi tulla vaahtoa. Kouristuksia voi seurata jälkiuni, josta henkilö on jo herätettävissä.

- 1** Pysy rauhallisena. Jokainen voi auttaa epilepsia-kohtauksen saanutta. Ensiavun antaminen ei vaadi erityistaitoja.
- 2** Älä yritä estää kouristusliikkeitä, mutta huolehdi siitä, ettei henkilö niiden aikana kolhi päättään (pehmuste pään alle) tai muuten vahingoita itseään. Kouristelu kestää yleensä vain 1–2 minuuttia.
- 3** Älä laita suuhun mitään, sillä se vaikeuttaa hengittämistä.
- 4** Käännä henkilö kylkiasentoon heti, kun kouristukset vähenyvät. Näin hengitystiet pysyvät avoimina ja mahdolliset eritteet pääsevät valumaan suusta ulos.
- 5** Varmista, että henkilö pystyy hengittämään esteettä ja il-mavirta tuntuu.
- 6** Jos kouristelu kestää yli 5 minuuttia tai kohtaus uusii ennen kuin henkilö on ehtinyt toipua edellisestä kohtauksesta, soita hätäkeskukseen (112).
- 7** Varmista, että henkilö on kunnolla toipunut, vastaa kysymyksiin ja tietää, minne on menossa, ennen kuin jätät hänet. Soita hätänumeroon (112), jos henkilö on loukkaantunut kohtauksen aikana.
Tarvittaessa kysy neuvoa yleisestä hätänumerosta 112.

Kylkiasennossa hengitystiet pysyvät avoimina ja mahdolliset eritteet pääsevät valumaan ulos. Lähde: Suomen Punainen Risti (kuva Niklas Meltio)

TAJUNNANHÄMÄRTYMISKOHTAUS

Kohtauksen aikana henkilö vaikuttaa sekavalta eikä ole täysin tietoinen ympäristöstään. Hän saattaa toistaa tiettyä mekaanista liikettä, esim. kävelee päämäärättömästi, hieroo käsiään, nyppii vaatteitaan tai maiskuttelee. Tajunta on hämmärtynyt, hän ei tajua, mitä tapahtuu, eikä pysty vastaamaan kysymyksiin asiallisesti.

- 1** Pysyttele kohtauksen saaneen henkilön lähetyvillä ja yritä tarvittaessa varovasti ohjailla häntä siten, ettei hän vahingoita itseään. Kohtaus kestää yleensä vain muutaman minuutin.
- 2** Älä yritä estää henkilön liikkumista, sillä hän todennäköisesti vastustaa sinua.
- 3** Anna kohtauksen mennä ohi itsestään. Ellei niin käy 5 minuutin kuluessa, soita hätäkeskukseen (112).
- 4** Varmista, että henkilö on kunnolla toipunut, vastaa kysymyksiin ja tietää, minne on menossa, ennen kuin jätät hänet. Soita hätänumeroon (112), jos henkilö on loukkaantunut kohtauksen aikana.

Tarvittaessa kysy neuvoa yleisestä hätänumerosta 112.

Ensiapuläkkeet pitkittyneessä kohtauksessa

Valtaosa (>90%) epileptisistä kouristuskohtauksista menee ohi itsestään 1–4 minuutissa. Tällöin ne eivät vaadi erityistoimia eivätkä kohtauksen yhteydessä erityistä lääkehoitoa. Epilepsian hoito on pitkäaikaista kohtauksia ehkäisevää lääkehoitoa, jota tehostetaan, jos potilaalla on lääkityksestä huolimatta kohtauksia. Epilepsia-kohtaus on pitkittynyt silloin, kun kohtaus

jatkuu yhtäjaksoisesti yli 5 minuuttia tai kun kohtaukset toistuvat ilman, että henkilö ehtii välillä toipua ennalleen. Jos potilaalla on taipumusta tällaisiin kohtauksiin, ensiapulääkkeenä voidaan käyttää nestemäistä diatsepaami-peräruisketta (Stesolid®, Diazepam®) tai erityisluvalla saatavaa posken limakalvolle annosteltavaa midatsolaami-liuosta (Epistatus®).

Ensiapulääkkeen määrää hoitava lääkäri, joka yhdessä hoitajan kanssa ohjaa oikean käytön lääkettä annosteleville henkilöille. Mikäli kohtaus jatkuu ensiapulääkkeen annosta huolimatta, on soitettava hätäkeskukseen (112) ja toimitettava potilas sairaalahoitoon. Ensiapuläkkeet antaa aina toinen henkilö, potilaan omainen tai esimerkiksi päiväkodin, koulun tai hoitokodin työntekijä. Hänen täytyy hallita antotekniikka ja tietää, milloin kyseisen potilaan kohtaus on poikkeuksellisen pitkä tai uhkaa uusiutua ja vaatii ensiapulääkkeen annon. Potilailla, joilla esiintyy runsaasti kohtauksia hoidosta huolimatta, voidaan yksittäiset kohtaukset usein hoitaa kotona tai hoitokodissa yksilöllisten, hoitavan lääkärin kanssa sovittujen hoito-ohjeiden mukaan.

Tavallisia epilepsialääkkeitä ylimääräisinä annoksina tai diatsepaami-tabletteja ei tule käyttää tilanteissa, joissa kohtauksia tulee tavallista enemmän. Kohtauksen aikana suuhun ei saa laittaa mitään, ei siis lääkettäkään. Ensiapulääkkeitä (peräruiskeita tai suun limakalvolle annosteltavaa lääkettä) ei pidä ottaa itse kohtauksen ennaltaehkäisemiseksi eikä niitä pitäisi pitää mukana siltä varalta, että tuntemattomat henkilöt antaisivat niitä mahdollisen kohtauksen sattuessa. Ensiapulääkkeitä ei tarvita lainkaan, jos henkilö on hyvässä hoitotasapainossa tai kohtaukseton. Jos tällaisessa tilanteessa sattuisi yllättäen saamaan kohtauksen, on hyvä hakeutua hoitoon ja saada samalla ohjeet pitkäaikaiseen lääkitykseen tarvittavista muutoksista.

Osa epilepsiaa sairastavista käyttää epilepsiatunnusta esimerkiksi ranteessa.

